KORÁLOVÉ OSTROVY

PG
5038
F8A17
1895
díl 61

SBORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

Purchased for the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

from the

KATHLEEN MADILL BEQUEST

JAR. VRCHLICKÝ:

KORÁLOVÉ OSTROVY.

(BÁSNĚ Z R. 1906.)

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.
1908.

Právo překladu do všech jazyků a všechna práva vůbec vyhrazuje si nakladatel. —

PG
5038
F8 A17
1895
v.2 61

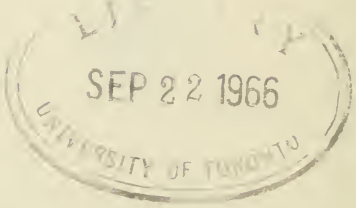

1127000

Tiskem »Unie« v Praze.

KORÁLOVÉ OSTROVY.

PROLOG

SEP 22 1966
UNIVERSITY OF TORONTO

KORÁLOVÉ OSTROVY.

Kdys tichým oceánem v jitra šeru
plul koráb — bez hnutí byl kalný vzduch,
vln hladina se táhla do všech směrů,
za lodí v dál se jediný táh' pruh.
Pár vodních ptáků, sotva zjevných zraku,
ve výši kroužilo,
a vlny dál se vršily až k mraku,
kam za obzor se oko hroužilo.

Jen vodní poušť se v dálku prostírala,
kam pohleděl jsi s přídy se všech stran,
jak zrádná síť se rozpínati zdála,
kam, slabý motýl, koráb větrem hnán.
Cit úzkosti, jak tygr ze zálohy,
plujícím padl v hruď,
vždyť v této poušti pluli týden mnohý
a poplují, jak dlouho, Bůh sám suď!

Cit úzkosti, jejž každé prázdno rodí,
ten Starých horror vacui v ně kles',
jen stopu žití spatřit kolem lodi,
však marno, v sobě zmíral každý hles,

jen vlny, vlny, vlny oko stíhá,
tak chladné, šedivé,
za obzorem se nový obzor zdvíhá,
v mlh změti, v proudu spleti vířivé.

Pár prošlo měsíců a táž loď zase,
touž vodní pouští jela nazpátek,
týž oceán kol v jednotvárné kráse
se rozpínal, šum vln a racků skřek,
táž scenerie ve pláni zde táhlé,
jen vody se všech stran,
však znepokojen zrak, od mapy náhle
zved' udiveně starý kapitán.

Bod temný před ním kolem z vod se nořil,
pod jeho zrakem udiveným rost',
kdo za pár neděl zde ten zázrak stvořil,
jak z moře dna vstal tento divný host?
Čím blíže pluje, tím víc rozeznává,
co závoj mlhy kles',
v tvář slunci, nad mořem jež v slávě vstává,
činit vidí rudý korálový tes.

Zří rozvětvené trsy jako stromy,
zří prstencové kruhy madrepor,
hle, tráva v rýhách protkává jich lomy,
svět flóry tryská z jejich por,
tlum kajek, racků, orlů v mraku křičí,
dech větru a proud vln
sem snáší sítě — celý ostrov tyčí
se před ztrnulým zrakem divu pln.

A „život, život!“ z hlubiny cos volá,
jím všady kosmos celý naplněn,
a mračen let, na vodě vírná kola,
vše křičí „život!“ z oblaků i z pěn.
Ó, sílo bajná, která tvoříš světy,
zde zjevena jak div,
neb símě kde je, v brzku budou květy,
ó, sílo hmoty, kterou vesmír živ!

*

Tak často děje se i básníkovi:
kol život jednotvárný oceán,
on pluje dál, v kraj neznámý a nový,
své duše silou nezbádanou hnán.
Svět prázdným, nehostinným zdá se oku,
jak neprostupná zeď,
mha spíná jej a sráží v letu sloku,
jak jednotvárná mořských proudů šeď.

Nic popudu a vzruchu nedodává,
vše otřelé a pusté, kam zrak pad',
zas přeludy jsou, láska, činnost, sláva,
za nimiž v mládí hnal se jedenkrát.
Vše zdá se na dně srdce pochováno
a nad vším příkrovy,
již zoufal by, leč náhle v nové ráno
zří korálové nové ostrovy.

Vstříc letí plachtami jim srdce všemi,
jak nový Kolumb země! zajásá,
jak racek v bouři bije perutěmi,
až břehy ňader ples ten otřásá.

To ostrovy jsou nových písní vzňatých,
kde tušil suchopár,
to zázraky jsou citů velkých, svatých,
jež vyvřely mu jako sopky žár.

Jak nevítati vás, ó břehy nové,
kde kývá nových zpěvů zářný květ?
Vás zdravím, pyšné tesy korálové,
má duše pták je, nad vámi chce pět;
má tíž je protržena zvuků mořem
a světy nových krás
mým proudí jásotem, mým štkají hořem,
já jistě pluji k nim — jsem básník zas!

☆ ☆ ☆

DUCH PÍSNÍ PŘIŠEL KE MNĚ . . .

Duch písní přišel ke mně
a za ruku mne vzal:
„Proč lhostejná ti země?
Proč v srdci tvém jen žal?
Ó, rozhlédni se kolem!
Což není krásný svět?
Na stráních jako polem
se pro tebe rdí květ.

Jen plnou radost píti,
jen ze všeho brát ples,
pak půjdeš jen skrz kvítí
a přítelem ti les,
i vonný svlačce kalich
i pyšný růže vděk
a ve oklikách stálých
rej šedých vlaštovek!

Niv samet rozvlněný
a modrých vrchů kruh,
i holé skalní stěny,
tmou smrčin, břízy pruh,

a bílá cesta lesem
v dál šerých v modřínech,
a motýlů shon vřesem
a řekou lodí spěch.

A veškerý shluk lidí
i velikých měst ruch,
shon práce, která klidí,
co smyslil a stkal duch;
i myšlenek vzlet ztmělý,
jenž vesmír proniká,
kout slední duše ztmělý,
kde zpěv zní básníka!"

Já šel s ním. Od té doby
víc nevrátím se sám,
mně otevřeny hroby
ruch zjevů, smyslů klam.
Vše stíny v dál se vlekou,
ba slyším hudbu sfer,
a písně moje tekou
od jitra po večer ...

☆ ☆ ☆

DOMUS MUNDUS.

(Z trosek snu zachyceno.)

Byl palác velký dvacíti as pater,
do hloubky zdi měl víc než deset sálu,
v mrak střecha ztrácela se jako kráter
skrz vrata schody ve spirály dráhu
zřel's točit se velký amfiteater,
zmok strašný ležel přes příč toho prahu,
dva velcí obři, lebka jejich zlatá
a z jílu nohy, hlídali mu vrata.

A okny míhalo se v překotu
sta šklebných mask. Byl Sion to i Babel.
Sta žalmů znělo v tisíc kupletů,
tu Kristus lkal a v tom se chechtal ďábel,
„Chléb!" zástup řval a jiný „Osvětu!"
Má věčně svíjet pod Kainem se Abel?
Přes štít se dýmem větrná pěst hnala
a Mene — Tekel — Ufarsim! tam psala.

Ve středu sálu trůn stál z achatu
a na něm děvka ze Zjevení Jana,

si z lůna trhala šat z brokátu
a lůno bylo jeden vřed, hnis, rána . . .
Had prs jí ssál, šílenství v záchvatu
do vřavy řvala: „Neřestí jsem brána,
já všecky rody země zdeptám, zdávím,
chřtán pro nové si šimrám perem pávím!“

Můj duch šel kolem a prostoupil zdivem,
zřel všecek vír ten, viděl, vážil, soudil,
ve zmatku hesel šalebném a lživém
zřel syna člověka, jak v tmách těch bloudil,
jen plaše ohled po blesku se křivém, . . .
Děs chřtán mi sevřel a pot vlasy proudil
já prchal dál, v svůj šat se těsněj halil,
jak v číši by kdos blín mi s krví nalil.

☆ ☆ ☆

LÁSKA TIZIANOVA.

Óda svatební. (M. H.)

Oblakovém na voze k Vám se blíží
s darů svojích hojností božská paní,
sladká z Cypru vládkyně, krotitelka
srdcí i duší.

Pár ji táhne holoubků bílých, něžných,
paní síly nezdolné, co jí v cestu
z mráčků sypou zástupy amoretů
lijavce růží.

S hudbou jede souzvuku něhy, plesu,
smrtelníků poslední kotva zářná,
úsměv sladký v života černé stíny
do vichřic hází.

Tak ji mohl viděti ve snu krásy
renaissance nejeden starý mistr:
Botticelli, na „Příchod jara", mysle,
Raphael snivý,

Božský kmet však, Tizian, ze všech nejlíp,
neb on pronik' podstatu její, v dvojí -
když ji viděl postavě u fontanu,
zemskou i božskou.

Snivá první, smyslně sladká druhá,
obě pouze spojené mohou dáti
celou rozkoš; božská by snadno v prachu
étherná křídla

Usmýkala sobě. Pozemská sama
vážné duší povzlety nestihla by,
otrokyní hmoty jsouc, v svazku teprv
věčny jsou obě.

Kéž ty obě, spolu jen vítězící,
stojí při Vás v života křižovatce,
plnou rukou sypouce všecko kvítí
lásky vám v duše!

Ó, pak hravě splní se, u fontanu
co snil božský Tizian: zemská s božskou
ve Vás vzplanou souzvukem pravé lásky
zítra i vždycky.

MÉ JARO.

Sžehnutý bleskem štěp můj nedoufal na jaro více,
příznivý zavál tu van, ze sna se probudil kmen;

tisíce pupenců nalitých do zlata na něm tu raší,
udiven zázrakem tím sčítá je bojácně duch.

Pokoj! dýší stověké u cesty vrásčité habry,
pokoj! dí houština třtin, rybníka vroubící břeh.

Nechtěl jsem věřiti více, možno že pláti a kvésti,
toto když jaro své zřím, jaká as bude pak žeň?

☆ ☆ ☆

VŠEDNÍ ŽIVOT.

Tak přes chvíle si pomáháme
jak v životě to právě jde,
vždy vůle chce a čin se láme
a někdo vždycky trpí zde.

Tak po špičkách jdem', stařec Osud
by nevzbudil se nevrle
a nesem', jak jsme nesli posud,
dál touhu v duši otrlé.

Ať padnem' — někam padnem' vždycky,
buď v nic, buď ženy na ňadra,
nebude jiný osud lidský,
v sled všecko zoufalá jest hra.

V sled všecko jedno, čas vše schvátí,
tvou radost i tvé šílení,
květ vždy tvé uschne na souvrati
a zbude — hrobů mlčení.

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Zpívejte do šera kohouti,
ať se mi srdéčko nermoutí!
Noc za námi, den před námi,
zpívejte ranními mlhami!

Jak vás má milá uslyší,
zbudí se v postýlky zátiší,
vzpomene na mne jak v letu jen...
Zpívejte kohouti, ať již je den!

CESTOU REVÍREM POD HAZENBURKEM.

Tak plně, cele, v zářné kráse léta,
když potopen až ke dnu klesal duch,
kde začátek a kde jest konec světa,
že ptal se smyslů probuzený vzruch;

V té chvíli vzbuzení i sladkých dřímot mdlých,
kdy v srdci upomínka v tichém pění
po citů záhonech vlá zčeřených,
co bylo, kouzlíc v sladkém roztoužení:

Nad ztišenými stromů vrcholy
se vyhoup' luny útlý, bledý srp
a k duši děl: „Dál, nic již nebolí,
to pradávno, kdy Osud řek ti: ‚Trp!' —"

A sosny, jedle, buky, modříny
se mihly kol jak ve přeletu hravém,
Týž měsíc plál v Tvé duše hlubiny,
v témž konejšivém paprsku a smavém.

I v tom je těchy krůpěj vítězná,
táž zář že v stejné chvíli v naše žití

se vplíží radostná a líbezná,
že t y t é ž hvězdy ve smutek náš svítí!

Ó, žehnám světlu tomu, skrze břízy
jež prodírá se, nesouc obraz tvůj
a jedu dál a stromy šumí . . . mizí,
a vánkem letí za mnou: „Pamatuj!“

☆ ☆ ☆

ODPOVĚĎ.

Již na lásku se jinak dívám dnes.
Tvá přítulnost mi mnoho vysvětlila.
Jsem jako dlouhý, zamyšlený les,
kam padla měsíce zář světlá, bílá.

Na stoncích květy, v květech opilé
tou vůní léta šedé můry visí;
je všecko pohnuté a unylé
a zcela jiné, než to bylo kdysi.

Kdys divoce jsem trhal jahodu
rtů mladičkých. Dnes k zralým rtům se sklánímnach, svěžest necítím, ni lahodu,
leč duše chví se tichým požehnáním.

☆ ☆ ☆

MARNO!

Své duši chtěl jsem ironické
a nové strojit divadlo,
leč co v ní bylo ryzí, lidské,
kams v bezdno hluché zapadlo.

I namáhám se, tkám své dumy,
však cítím, duše mrtvá je,
mé slepé touze nerozumí,
co psát na knih svých okraje?

Vše zbytečné jsou lidské glossy.
Jen jednou řekneš, co máš říc',
Jen oči mrtvých ještě prosí,
však rty jich neřeknou již nic.

☆ ☆ ☆

VERŠE.

Ať trpěti je nám, nám, kdož jsme vetché třtiny
pod kolem osudu. Cit bolu jest vždy jiný,
když otužilé srdce drásá;
jak Simson chytnem' lva, v chřtán vjedem' jemu dravý
pro medu božského plást, který zovem zdraví,
nechť potem vlhne skráň a slzou řasa.

My, losu athleti, již snesem' dost, ba, všecko,
však horším vidět jest, jak trpět musí děcko,
tak tiché, dobré, vlídné;
tu odzbrojeni jsme, tu selhává i víra
v dobro i spraved'nost; pěst v hněvu se tu svírá —
čí srdce mohlo by tu zůstat klidné?

Zřít dítě trpěti, snad největší jsou muka.
To srdce matek ví, jež chvěje se a puká,
jak pomoci však, neví;
bez viny trpí zde miláček, anděl domu,
a čemu přičísti lze vinu? čemu? komu?
a roste strach a bolest nepoleví.

Zde cesta pro soucit, pro bídy pochopení.
Ó, dejte děcku prst z té radosti, že není

ve sboru trpících též vaše;
pro svatý onen cit, jímž chápem' ztrátu cizí,
pro něhu otcovskou, pro lidskosti pud ryzí,
jenž slétá zřídka k vám, pták rajský, plaše.

Ó, dejte trpícím a dětem dejte zvláště!
Je cele zahrňte do lásky svojí pláště,
boj s nocí směle podnikněte,
boj s hroby, se smrtí: vše láska překonává;
vždyť růže radosti jen tomu, rád kdo dává,
též nejdřív z nitra zkvete.

PANÍ ANNII VIVANTI A JEJÍ DCERUŠCE VIVIANĚ.

Tvé duši zpívala kdys poesie,
Tvé dcerušce dnes hudba zpívá . . .
týž genij v obou duších žije
a fialkovým zrakem k nám se dívá . . .

Tak matka s dcerou — přeletaví ptáci, —
na římse mé jste pírko zanechaly,
za Vámi v cizinu se zrak můj ztrácí,
zas mizíte . . . Však co jste duši daly!

A poesie matky, hudba dcery,
ať mezi námi dálka nekonečná,
jsou paprskem v ten život chladný, šerý
a důkazem, že zde jen Krása věčná!

MOUDROST.

Stačiti sobě, jest, pamatuj, největší umění světa.
veliký papež je znal, berly jenž odhodil v prach
po volbě, před ní však asketa on byl vetchý a chorý,
po volbě zahřímal v svět, v hlubinách který se třás.
Stačiti sobě František chudý doved jak Ježíš,
v posled i Satan to zmoh v sírnatém Gehenny jhu.
Moderní člověk jen sobě nemůže stačiti nikdy,
tužeb svých rozmarný míč, kyvadlem klátí se dál.
Mezi fantomy, mezi věčností, neví, co trvá,
konečně kácí se v Ork, malátný doby své stín.

☆ ☆ ☆

DVĚ HVĚZDY.

Jak dvě hvězdy bludné setkají se duše,
na jediný pohled v citů stejných tuše.

Ani září svojí nedotknou se v letu
a přec je to pozdrav dvou rozdílných světů.

Mihnou se a letí kolem vedle sebe,
co kol jiných sester září celé nebe!

Proč jen ty dvě ze všech v jediné té chvíli
tak se pochopily, tak se pozdravily?

☆ ☆ ☆

ODDECH.

„Již trhat můžeš hrozny, jsou již zralé,
jež těžké visí, modrým dechem vábí . . .“
„Ty v snech, já vím!“ tož v práci své jdu dále.

Že léto mám a k tomu léto babí,
kam sáhnu, pavučiny . . . nač je rvát?
já v maskování pravdy vždy byl chabý.

Jak vždycky sedí bída u mých vrat,
zde věru nelze — byť to bylo třeba —
si oddechu na malou chvilku přát:

Tož nechám hrozny viset — honím chleba.

☆ ☆ ☆

ZEĎ.

Kol cukrovaru dlouhá, bílá zeď
do nekonečna v dál se táhla nudně,
po pravé řepa jen, trav nízkých změť,
já musil kol zdi nechtěje jít bludně,
i proklínal jsem zeď tu zdlouhavou
jsa cesty přemožen již únavou.

Však chutě když jsem do cesty se dal,
za svoji krátkozrakost jsem se styděl,
neb teprv že jdu v stínu, já jsem viděl,
co na všem ležel června prudký pal,
že stínu zdi té, mnou jež prokleta,
v žár vesele jsem patřil do světa.

☆ ☆ ☆

V PODLETÍ.

Tak jako ve zahradě Hesperid
na stromech rudá jabka visela,
na polích ležel plný, těžký svit,
z luk vůně šťovíku šla kyselá,
u cesty řeřabiny ohnivé
se rděly jako velké koraly,
zem slunce líbalo tak vášnivé,
že skály pod ním v zlato zaplály.

Já cítil polednem tím kráčeje,
jak poledňí žár, slední žehnání
chce slunce vlít na všecky peřeje,
v plod révy, v planou trnku na stráni,
v květ divizny, jenž z pola uschnul již,
i v pampelišky velké lucerny,
jež rozletět se záhy uvidíš,
jak vichrů začne tanec příšerný.

Ta slední síla slunce opojná
mne podivně až k slzám dojala,
mně zdálo se, žeň všeho přehojná
že sotva kdy jak letos zaplála!

To v loučení snad poslední ten žeh
chce naposledy všecko dát?
vše polibky své, vášně slední šleh,
by lehčej se jí mohlo umírat.

A já se ptal: „Mé srdce zbloudilé,
zda rovněž slunce v sklonu nalezneš,
kdy oželíš sny všecky zpozdilé,
kdy barev silou v posled zahraješ?
Na suchém hloží přec můj hoří plod
a dost plá květů spráhlých na mezích.
Ó, Srdce, země! ve vás tolik shod!"
A dál jsem kráčel dojat — ale tich.

☆ ☆ ☆

DVĚ SOCHY.

Já ve snu viděl dlouhou chodbu šerou,
na obou koncích její sochy stály:
ta jedna Mlčení, ta druhá Radost;
já od jedné jsem k druhé stále bloudil
a nezřel Mlčení se radovati
a Radost mlčet — tu jsem začal chápat,
že touto dlouhou, šerou chodbou — Život.

☆ ☆ ☆

NA HŘBITOVĚ V T . . . . .

Jsou chvíle, v kterých život, malý bod,
s Věčností splývá v jednom okamžení;
cos míhá na dně se těch velkých vod,
zkad návratu pak nikdy více není,
cos kývá z nich jak lásky pochopení.
Ó chvíle souzvuku a lásky ryzí!
Dík za ni, z paměti mé nevymizí.

☆ ☆ ☆

ROZLOUČENÍ.

Cit, oasu s nímž Arab opouští,
se blíží rychlým krokem k srdci mému,
v dál rozhlížím se světa na poušti,
jak měl bych teď se odříkati všemu.
Těch dvanáct dnů zde v svěží oase,
toť bylo hodin dvanáct úderů,
zvučících rájem žití přes hráze,
toť jedna sláva z jitra k večeru.
Až příliš mnoho štěstí, přebytkem
že stává se mi všecko sladkým snem.

☆ ☆ ☆

MÁJE V KOSTELE.

Vstoup' jsem v šero gotického dómu,
však již na prahu jsem zdiven stál.
vše zdi kolem stály v lesku stromů,
u každého sloupu jeden plál,
celá, dlouhá řada v presbytáři,
kazatelna stopená v nich, září
celý kostel vítězně se smál.

Gotická jen úzká okna šerá
přísně čněla nad bříz vrcholy,
červánků všech žhavých z podvečera
jimi tryskly zlaté plápoly;
světlo v zeleň jásající padlo,
odlesky se na všem kolem kladlo,
v barev výskajících zápoly.

Shora padlo světlo ve tvář světce,
zdola chvěl se reflex mladých bříz,
tak že nejmenší i úder štětce,
každá vlna barvy, každý rys

mluvily o žití, mládí vznětu
starou řečí dávno zašlých světů,
kouzlem krásy vítězící kdys.

A já ptal se mocném v udivení:
„Což sem náhle vnikl velký Pan?
Od všech sloupů i od každé stěny
zelení bříz mladých obetkán?
Což se hroby se životem míří?
Což Bůh mračný v lesku barev hýří,
v radosti háj změněn nářků stan?“

A já obraz v tom zřel doby příští
s celou prvních epoch lahodou,
s věků předsudkových celou tříští
jak se pojí Psyche s Přírodou;
knězem jak jest mezi nimi Krása!
To mi každičký list bříz těch jásá
chvějících se i zde — Svobodou!

☆ ☆ ☆

SONET BLOUZNIVÉ NOCI.

(Jaromíru Boreckému.)

Té formě chtěl jsem na vždy „vale“ dát,
však dnešní noc tak renaissančně syta,
jak plna barev polosvětly kmitá,
mi souverenně začla diktovat.

Mě bylo, Lorenzových do zahrad
jsme přišli k agapě, druž k žertu hbitá,
svou stancí Polizian hosty vítá,
všem chce se Krásy, nikdo nechce spát.

A ploský měsíc, bledý akrobat,
jakby se škrtil ve haluzích stromů,
se šklebí . . . v šeru palácových vrat.

Co v sférách vyšších klátíme se domů,
šat bílý mih' se, či lesk luny spad'
v škleb našim slokám, jež zpíváme — komu?

☆ ☆ ☆

TŘTINA.

Křehká třtina, jakou můž' mít cenu,
každý vítr lehce ohne ji,
neunese ani hnízdo ptačí,
sotva jednu deštnou krůpěji.

V tom Pan přišel, syrinx z křehké třtiny
svojí umnou rukou zrobil hned.
Od té doby sotva třtině stačí
v písni básníkově celý svět . . .

☆ ☆ ☆

PÁR DOBRÝCH SLOV.

Pár dobrých slov ty žádáš v touze?
Což o ně v světě taká nouze?
A jsou-li, jest jich taká cena?
Vždyť hasnou, sotva vyslovena . . .

Však jestli prosíš o ně přece,
nuž, měj tu hrstku kapek v řece,
měj z koberce pár pestrých nití! —
Však víš, zda ve všech duše svítí?

Zde jsou, jak srdce mi je skýtá
a byla hloub, než zdá se, skrytá,
jim šátečkem vstříc Láska mává,
jak Bůh rozezná, již ta pravá . . .

☆ ☆ ☆

ŽÍT!

Tak jednou řek' jsem si: Já budu žít!
Z poháru radosti Věčnost chci pít,
neb Radost a Věčnost jedna jest věc,
a Duše chce svobodu, a Život jich klec.

Nuž, rozbíti klec — v tom záhada jest,
a vězeň jak dívám se v bezedna hvězd,
jak mřížemi řinčím, dál odtud, pryč!
má chábne vždy síla a vzrůstá jen chtíč!

A nechť se i utluku, nechť ztracen cíl,
i v tomto zápasu přece jsem žil!
Nechť klec jsem nerozbil, nechť tluku se v ní,
vždycky se v záři hvězd bezpečně sní . . .

☆ ☆ ☆

JARNÍ.

Já kráčel stromy třešní kvetoucími,
v nich zvolna šel jsem pomalu a rád,
svit slunce probleskoval mezi nimi,
a občas květ na moje čelo pad'.

To byla báseň jara, kouzla, vůně, . . .
já opět musil v zamyšlení stát . . .
Tak jednou svítit, plát, všem blaha tůně . . .
dech, radost, jásot . . . Ach, jen jedenkrát!

☆ ☆ ☆

PODZIMNÍ MOTIV.

Až přijdeš, Jeseni — teď, když se jaro směje,
kdy keř se šatí v květ, kdy v keři ptáče pěje,
(snad los to člověka, že myslí vždycky jinam),
až přijdeš, Jeseni, já tobě připomínám,
že v jara počátku jsem myslil na tebe
a stejně roztoužen se díval do nebe,
kde přeletují teď a krouží vlaštovice.
Již brzy odletí . . . Oč nesplněných více
snů bude v srdci mém! — Tvé všecko listí svadlé
jim nevyrovná se . . . A jako ve zrcadle
zřít budu v tobě zas, co ztratil jsem v tom čase,
až přijdeš . . . Ale dřív to všecko prožít má se
a m u s í prožít se . . . a prožije se taky . . .

Ó, ruce zemdlené! Ó, pláčem rudé zraky!

☆ ☆ ☆

S KNIHOU BÁSNÍ PETRARCOVÝCH.

Kde vlastní v bázni váhá cit, že schladí
jej Skutečnost svým drsným doteknutím,
jak rádi svěříme jej cizím hnutím;
v sny cizí vlastní zapustíme rádi.

Tak z těchto zpěvů zpívá lidstva mládí
a duše květ jest, vánku každým tknutím;
jsouc šťastna v sobě blaha procitnutím
pel střásá, k písni vlastní struny ladí.

Co básníků své vyzpívalo touhy
po Tobě, mesier Francesco, až k nám,
toť jeden lásky kancionál dlouhý!

Nač připisovat k němu nové zpěvy?
Co nejlepšího dát lze, cit ví sám,
a o jiném snad sama Láska neví . . .

SLOKY.

Chtěl mluvit bych tak tiše a tak snivě
jak vánek vroucí, když hovoří k nivě,
po úpalu dne když jí chládek nese,
při čemž jen třtina v močálu se třese.

Jak můra v kalich leknínu když padá,
jak cvrček housličky když svoje skládá,
po celodenní písni, křídla tenká,
jak poupěte když praská vonná plénka.

Jak myšlenky, jež andělů sny táhnou,
jak páry nad spící hvozd když se nahnou
a nad hnízdy, v nichž ještě dřímou ptáci,
cíp vlečky visí, jež se v zoře ztrácí.

A zatím — raděj' mlknu v zamyšlení,
než přehluší mou píseň hlomoz denní,
ať dozní dřív, ať v ticha bezdno padá
jak rosná slza, když se listem skrádá.

☆ ☆ ☆

NA MOŘI.

Ó, mnohé srdce almužnou vždy chodí
a bude chodit v poslední až den.
Ó, nevěř, v přístav každou loď že vodí
Bůh její — Já jsem takou pustou lodí,
bez cíle je můj prázdný den i sen.

Tak občas usnu, všecko zapomínám,
do sebe zabrán, o kráse sní duch,
ku cizím světům obrací se jinam,
tam květům snů svých hrdé hlavy stínám,
než vyruší mne světa řev a ruch.

Tu vidím bezdný prostor světla zase,
bez vůdce zřím se, dálné na moře
jsem vržen sám — jen ve vlnivém jase
pár motýlků — mých snů to — třepetá se
a zniká v bezmezné té prostoře . . .

☆ ☆ ☆

IMPROMPTU.

Před lety znal jsem ji a cenil její krásu;
dnes vidím před sebou Madonnu šedých vlasů;
jen duše zbyla v tazích tváře snivá,
a mně to připadá, jak zřel bych mládí svoje,
to ryčné, veselé a plné vzruchu, boje, —
jen nějak zastřené se na mne dívá.

☆ ☆ ☆

ÓDA HELLÉNSKÝM MYTHŮM.

I.

Strofa.

Ne! Lidstvo se vás nikdy nezbaví!
Co nejhlubšího jeho táhlo nitrem,
ten úsvit jeho těžce mlhavý,
to slavné šero jeho dějin jitrem,
to nejmocnější byly dojmy přec,
prs luzný Venušin, Herakla silná plec
i Kentaurů boj v prachu krvavý.

II.

Antistrofa.

Šum v listí kdes — Ó žijí Dryady!
Lze posud v dumě vyhnouti se tomu?
Kdo lépe rozluštil ty záhady?
Ó, Fauni, Najady!
Ó, taje stoletých a věštích stromů!

Ó, flétny mezi zaduněním hromu!
Ó, tajné visiony!
Ó, souzvuky! Ó, aeolských harf tóny!

III.

Sbor.

To všecko pro vždy že má uprchnout?
Pro jitro střízlivé, pro strojů ruch a hvizd?
Ó, poesie hnízd!
Nač k starým přidávat též nových pout?
Kde v přírodě zbyl jeden vlhký kout,
ať se tam Oreada skrývá,
ať Najada tam dlívá
a s opozděným echem,
vln vzdechem,
o sedmi otvorech pastýře syrinx zpívá!

Však vždy se najde Narciss nový,
jenž nakloní se ku zrcadlu vod
a schýlen hluboko jsa pod keř jasmínový,
tam stíhat bude vážky třpytný bod.
Vždy Akteon, ve srdci s tajným děsem,
zřít bude na Nymfy s vln zápasících plesem,
a mýtinou i vřesem
týž bude života se splítat chorovod.
Vy mythy řecké, vy jste notu daly
do písně života, jež nedozní,
pokavad snílek prchá mezi skály,
tu píseň uslyší a věčné jaro z ní.

☆ ☆ ☆

KLÁŠTER.

I o něm rovněž duše moje snila,
kde ráda by vše sny své pohrobila,
vše dumy ztracené,
vše plány zhacené
by na vždy pod břečťan zdí jeho skryla.

Jak byla's, duše má, však pošetilá!

Tam teprv nejbujnější snové bují,
dum nejdravější orli poletují,
tam tuchy ztracené
a plány zhacené
jak města vidin dušemi všech plují.

Jsou lepší kláštery — ty hroby slují.

☆ ☆ ☆

SÍLA VZPOMÍNKY.

Tak všecko rve nám čas, ten drsný, neúprosný,
co svým jsme zvali kdys, byť na okamžik jen,
a nenechá nám zpět, ni jeden paprsk rosný,
ba, ani jeden sen!

Co včera bylo tvým, dnes dávno pravdou není;
byl včera karneval a dnes je holý půst,
jak stíny večera se plíží odloučení,
vzpomínky sladký plod již v prvním okusení
nám bere z úst.

A přec jen žijem' v ní, dnes, zítra jako včera,
přec ona jediný největší božský dar,
a nechť nás překvapí i rozluky noc šerá,
plá do tmy její žár.

Tak často navštíví básníka píseň v taji,
v ráz křídla rostou mu a vichrem vzpne se cit,
rty lačně okrajů se číše dotýkají,
sny rostou v obrazy, jež planou, září, hrají
a chtějí žít, jen žít!

Tu v posled cítíme, co čas vzal, opět vrací,
my všecko najdeme a čarovnější, v snech —
Ó, leťte, vzpomínky, vy čaruplní ptáci,
ráj celý máte na křídlech!

☆ ☆ ☆

FINALE.

A prosté bylo tak všecko: Zákony, příčiny.
A slavné bylo tak všecko: Výšky i hlubiny.
A tklivé bylo tak všecko: Modlitby, vzpomínky.
A tiché bylo tak všecko: Vichry i plamínky.

A v středu všeho stál člověk, svěží byl a tak mlád.
na všecko s požehnáním tvůrčí svou ruku on klad'.
Sám tichý, úsměvný vítěz, vlídný jak archandél.
neb Lásku ve srdci nesl„ na čele Moudrost měl.

☆ ☆ ☆

MASKA SMRTI.

Jak včera by to bylo . . . vzpomínám.
To bylo v maskarádě, v černém dominu
do kouta postranního sálu sám
jsem used' vedrem znaven, schvácen do stínu.
Pár kroků vířil tanec dál,
já seděl sám — a přemítal.

Pár bezvýznamných mask se mihlo kol,
u číše své já sotva všimnul jsem si jich,
mně z hobojí a fleten zpíval bol
a z hrdel žen a sličných dívek lehký smích
a pohár hořk' na retu mém,
mně kolem vše se zdálo — snem.

Tu po chvíli jsem z dumy hlavu zved',
kdos proti mně se blížil, věru divný host,
za krajkou domina jsem kostry lebku zhled',
šel přímo naproti mně . . . hnát a bílá kost . . .
níž černé roucho splývalo . . .
dvé děr se na mne dívalo.

Se zjevem této masky příšerná
v mém mozku vznikla náhle divná dúmínka,

když tato larva, z hnátů lucerna,
svou poutí mezi stoly, tiše, zlehýnka
se stočí ke mně, bezoká,
že jistě zemru do roka.

Co prožil jsem v té chvíli jediné,
než maska Smrti přešla kolem stolu dál!
Jak vše to zvláštní jest, ba, dětinné,
však já to vycítil jsem, já se vskutku bál,
v směs druhých zašla, živ jsem rád,
mně balvan s duše spad'.

A přece vím: To byla maska! Nic
mne sklálo v prach a k zemi — hadrů kus a cár,
z lepenky škraboška! Jak vskutku v líc
bych právě Smrti patřil, v rozklad, zvrat a zmar,
Mnou projel mráz a děsu cit —
Dík Bohu — dál šla — já chci žít!

☆ ☆ ☆

VIATICUM.

Hostem města cizího v slední chvíli
před odjezdem v hôtelu stál jsem, z okna
hleděl v malé náměstí zašeřené
jeseně mlhou.

Drobné kapky splývaly jako slzy
v kalnou pršku, po dlažbě hrbolaté,
která v svitu svítilen mihotavých
smutně se leskla.

Prázdný prostor nedělní nudou zíval,
okna domů většinou temná zela,
chodce sem, tam zpozdělé kroky zvolna
zmíraly v dálce.

Přede mnou tu z drobounké mlhy náhle
šedý muž se vynořil s holou hlavou,
zvoncem v pausách houraje odměřených
nahoru, dolů.

Za ním kněz šel v taláru černém, dlouhém,
tiskna k prsům v protkané zlatem burse
onen chléb, jenž sílit má duše mroucích
k poslední cestě.

Kráčel zvolna, poslání svého vědom,
s hlavou rovněž odkrytou, v zvonku zvuku
přes to dlouhé náměstí zamlžené
v šeru až splynul

S domy ulic nejasný jako přelud . . .
Zvonec pouze ve taktu odměřeném,
zaléhaje v pustotu ulic křivých,
úzkostně kvílel.

A já cítil: Umírá v blízku kdosi,
z lidí města neznámý, cizí člověk . . .
hledá v boji posledním trochu lásky,
úzkostí chví se . . .

Na svém loži; klečících zástup dětí
v pláči hořkém okolo . . . Kněz v tom vchází,
za ním kdosi neznámý, neviděný
k loži se plouhá.

Stane v hlavách postele. — Kdo jej vidí?
Ale všichni přítomnost jeho cítí.
Je tu ona, pallida mors tu starých,
konec jest všemu!

K cestě ze všech poslední spěje poutník.
Jaký rozdíl mezi mnou, jím též tady?
Oba stejně na cestu chystáme se,
oba, což víme?

V jádru totéž. Půjdu též jednou za ním.
Jeho delší nad mou jest nyní cesta,
v duchu za ním atomů proměnami
do věků kráčím.

Zřím, jak tělo na popel rozpadá se,
v nové tvary časem se mění zvolna,
z buněk mozků setlelých jak se zvedá
nový zas život

V trávě, v květu . . . Záhada bytí věčná!
Kde jest duše? Krouží snad v pláči marném
v prvních nocích nad hrobem? Či snad sjela
v prvků všech propast,

V klín ten věčný pratvarů bez vědomí?
Nových aby čekala větších úloh
v změně tvarů, eony aby letla,
jiskerka boží?

Dlouhá cesta, neznámá . . . Domysliti,
věru těžko . . . Skřípnuly drze dveře,
vchází s účtem sklepník sem, s dlažby vozu
rachot kol vniká . . .

Dlužno odjet. Nastoupit svou teď cestu,
kratší zatím . . . Pospíchám, ale oko
zří ten stále truchlivý pochod těch dvou
po vlhké dlažbě . . .

☆ ☆ ☆

TKALCI.

Z okének ucpaných vychrtlí, bledí
od stavů hrčících do kraje hledí,

Chvílemi v přeletu kdo se mih' kolem,
jaký vůz silnicí, ký chodec polem.

Jejich to svět jest v okénka rámci,
pak ještě kroků pár v židově krámci.

Jejich stav starý, varhany smrti,
hrčí tak divně, životy drtí.

Směje se Vesna šeříku květem,
tkadlec to neví, věznčn svým světem,

Hrčícím strojem a židovským krámem,
které jsou jeho života rámem.

Vyhublé děti na prahu dveří
velkýma očima cizince měří.

Úsměv chceš viděti na jejich tváři?
Teď již v nich bída rýsuje stáří.

Usednou za týž stav, varhany smrti,
radost i mladost kde bída jim škrtí.

Usednou lhostejní k všemu zde kolem,
co jim vůz silnicí, co chodec polem?

Na smrt jen čekají, matky jich rodí
mrzáky nové dál. Tak život chodí.

☆ ☆ ☆

PES.

Z blízkého za mnou vyběh' pivovaru,
byl neúhledný, obyčejný pes,
měl krevní podlitiny v očí páru,
hřbet odřený ran mnohých jizvy nes'!

Však přítulně po stopě kráčel mojí,
co chvíle zbožně oči ke mně zved',
ni slepic nevším' si, jež v hustém roji
přes cestu spěly v blízké louky střed.

O plášť můj otřít se, jen čekal na to;
čím jemu jsem se zdál, bych vědět chtěl,
šel věrně za mnou vodou i skrz bláto,
já nelichotil mu — on přece šel!

Jej nezlákalo druhů laškování,
dál za mnou kráčel oddaně a sám,
snad cítil přec, že v náhlém zadumání
o duši bědných zvířat přemítám.

Snad nevědomky duše naše obě
si rozuměly v jedné chvíli tu;

já nemoh', pse, co cítím, říci tobě,
ty chápat, co vše v mojím soucitu.

I ptám se, nerozbornou hráz a tvrdou
proč Příroda tu vzpjala mezi nás?
Jak rozluštiti hádanku tu tvrdou,
pes, člověk — jedné Psychy v tom jest hlas.

Té, která mluví kamenem i květem,
jež země nitro žárem zahřívá,
a mluví láskou, jíž jsme jedním světem,
na který se Bůh-slunce usmívá.

☆ ☆ ☆

VEČER DOMA.

Zda všecko není lichý sen?
se každý večer ptám,
když v posled všemi opuštěn
u stolu sedím sám.

Byl vlídný úsměv sladkých úst
i přátelský byl kyn? . . .
vše zmizelo a zas jen půst
a zas jen tiš a stín.

Co křídel v let se zvédalo,
kam hled' jsem, ze všech stran,
co nových plachet hledalo
směr v dálný ocean!

Vše bylo, vše zhlt' všední shon,
u stolu sedím sám,
jak prasklé struny chvějný tón
zní echo — přemítám . . .

A dím si: Nuže, básníku,
ty tóny v báseň stkej,

a z jásotu i ze vzlyku
je v moře rozpoutej!

Však odpovím si obratem,
než k peru sáhne dlaň:
Ne, v listí sněhem zavátém
jen m l č í mroucí laň.

☆ ☆ ☆

STARÉ ŽENY.

Starých žen mi líto jest, jak se chvéje
slabý hlas jim! Zvědavě pátrající
po všem novém, směšné by snadno byly
kšticí i krojem.

A přec vše můž' býti v nich graciosní:
úsměv, posun, zažloutlá barva pleti
jako z kosti slonové, záblesk smíchu,
v očích jenž kmitne.

Vratkým krokem po domě jen se plíží
jako stíny, v paměti jejich leží
živé, dlouhé kroniky minulosti
pradávných rodin.

Z bezdna roků pomalu upomínek
jim se noří bubliny v tiché slasti
hrají chvíli povrchem, splasknou, zmizí
výnorem jiných.

Ach, to t e n k r á t! Bývalé zlaté časy
porcelánů, brusselských starých krajek

památníků s vrbami, truchlícími,
s jehlanci hrobů!

Všecko marné, zhynulo beze stopy,
v dětech, vnucích nová se doba hlásí,
cizí, chladná, nemohou mít ji rády,
vzala jim všecko.

Pouze malá života jedna jiskra
slední zbyla, nad výhní zhaslých sopek
kouzlem dýše dojemným z Medus tvoříc
laskavé Parky.

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Do srdce té zavřít,
věru, sladký vděk,
je to jako navřít
vůní fialek!

Mysli, vása stará
moje srdce jest,
v starých střepech hárá
sladká Vesny zvěst.

Kdo ten zázrak stvořil?
Myslím do dálky . . .
Sítě v prst jsem vnořil,
kvetou fialky!

Kvetou, dýší, voní
v staré váse dál,
dlaň mou skráň v snu cloní
já se zadumal.

Až ty přečteš řádky,
jež jsi úsměv, vděk,
vycítíš z nich sladký
dech všech fialek!

✡ ✡ ✡

ZTRACENÉ SLOKY.

Že rvavé moře život jest,
kdo o to by se přel?
Však o tom nedí písně zvěst,
já jiné říci chtěl.
Neb zahloubán ve marných snech
o moře toho obětech
jsem na chvilku se zamyslel.

Jak ubíhá mi roků spád,
já mnohou sloku psal,
jich přehlížeje dlouhý řad,
jsem mnohou postrádal.
Jak na paluby prostoře
hlas zněl by: Pad' muž do moře!
Kdo po písni by zde se ptal?

A padla přec, ba, zdá se mi,
že více bylo jich,
ty hořely jen růžemi,
v těch kopretin plál sníh;
a každá byla duše list,
kde možno pouze lásku číst,
a mnohé snad z mých nejlepších.

Však více v žití ztraceno,
než písně plachý sten,
a ještě více trpěno,
a přelud nesplněn.
Co ztracených je pár těch slok?
Pár not, jež v žití five o clock
se vrací v snílka plachý sen.

☆ ☆ ☆

JINÉ SLOKY.

Nést v srdci obraz tvůj, je také štěstí,
jak mety dospívat v hrách antických,
na skráni věnec Poseïdonův nésti
a potlesk junův slyšet v dívčí smích.

Nést v srdci obraz tvůj — jak baldachýnu
nést střapce v středověkém průvodu,
kde Madonna spí ve pivoněk stínu
a dýše kaditelnic lahodu.

Nést v srdci obraz tvůj, jest báseň psáti,
o které snil jsi celý život svůj,
to chtít a věřit, žít a milovati
a jako Byron říci: Moře, duj!

☆ ☆ ☆

MADRIGAL SVATEBNÍ.

Maličký bůh Amor
ve svou zbrojnici
sebral zbraně lásky
v pestré směsici:
První pohled plachý,
rozpaky a strachy,
úsměv, políbení
blahem zářící.

Moudrá matka jeho
zřela k těmto hrám:
„Nevím, nebudeš-li
v sled tím chycen sám.
Dnes to chvilky krátké,
sny a hříčky sladké,
pro věčnost jho zítra,
věř mi, já to znám.“

Odpověděl hošík:
„Možná, pravdu díš.
Proč to jen tak sladké?
Život sám proč tíž?

S chvějnýma pak rtoma,
všecko to mít doma,
triumf přec je blaha,
to snad také víš!“

DEN A NOC.

Dost často ptám se: Kdo náš pravý kat
a kdo náš vskutku věrný přítel pravý,
zda jasný den, jenž bičuje nás v chvat.
či noc, jež stínů závoj snáší tmavý?

Den vraždí shonem; snů svých přeludy
pak straší noc — A nikde zotavení!
Svit prázdno tvoří, stín zas obludy,
a nikde odpovědi, rozřešení.

A mezi oběma a obou míč
se zmítáme, nás dráždí vše a lechtá
a požitek jen, všemohoucí chtíč,
nám vůli deptaje, se vítěz chechtá.

Kde přestal dne, nastává noci trud,
a požitek jen, vítěz, stojí, stojí vzadu
a jemu vše je předsudek a blud,
on vidí triumf v nejstrašnějším pádu.

Na zříceniny našich nadějí
jak mor na rozvaliny měst si sedá,

pak výtek zahrne nás závěji,
pak achatový pohár Smrti zvedá.

Tak Plato snil pod svými platany,
stín, Pascal, kráčel zkvetlým hlohem,
tak den i noc jsou oba katany
té chudé Psychy, opuštěné Bohem.

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Jarní den je samé slunce,
pod oknem se kos již mih',
měkký svit se po merunce
skrádá v prvních květů sníh.

Zas ty všecky prožít divy!
Srdce mé má skoro strach,
jsem jak merunky kmen křivý,
jak snést všecko, zář a nach?

A těch motýlů všech shluky
a v těch květinách včel změť,
chápete ty jara muky?
Lásko, přijď! a písni, sleť!

☆ ☆ ☆

JINÁ PÍSEŇ.

Jen tu radost z jara
chtěl bych čistou mít!
Hne se míza stará?
Vzbudí mrtvý cit?

Puknou všecka pouta
v jara zahradě?
Či v sled zbude routa
zas v mé zahradě?

V jásot vlaštovičí,
kde ční stará věž,
zdali v souzvuk zklíčí
moje píseň též?

A přec chtěl bych ve snu
vypít celou hned —
Spáči, vstaň již ze snu
jednou, naposled!

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ PRVNÍHO SNĚHU.

Do jitra z oken jsem vzhleď
a strnul překvapen,
sníh na něm ležel kol bílý
a svítil v nový den.

Jak přes noc stalo se to?
Jak tiše na město leh'?
Teď s větví směje se, svítí
ve samých křišťálech.

Však zeleň svěží je pod ním,
to přírody jen šprým,
by zlákal spící mou píseň
tak dlouho v rhytm a rým.

A nač jsem nepomýšlel,
to zdařilo se v ráz,
mně k písni podrážděl, zlákal
ten sněhu svítící jas.

Já zřel v něm úběl tvé šíje
i lilie ňader tvých
hned z rána — s úsměvem vítám
ten první bělostný sníh.

☆ ☆ ☆

SIC VOS NON VOBIS.

Toť světa běh. — Můž' jiný být?
Proč jiným zaplál vždy tvůj cit,
vše jiným tebou padlo v klín?
Tu na rozpadlý myslím mlýn.

Mlel řadu let, teď zadumán
sní v lesní strži vetchý, zdrán,
do scenerie srázu skal
se jako stařec zadumal.

A rozpadá se zvolna v rum.
Mlel jiným. V lip a olší tlum,
sám opuštěn teď osiřel
a ptá se, proč jsem jiným mlel?

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Jarní bouř se převalila,
dozněl v dálce první hrom,
o čem, duše má, jsi snila
právě v okamžiku tom?

Teď jen vdechuješ tu vůni,
teď jen lokáš mír a klid
a v tvé tiché tmavé tůni
zrcadlí se hvězdný třpyt.

Nech jej svítit, nech jej kanout
do svých roztoužených snů!
Nevíš, čím ti bude planout
v smutné šero zimních dnů.

Fialka prý vůni ztrácí
první bouře na konec,
posud zní tvých písní ptáci
a co bouří snesla's přec.

Na to myslila jsi asi,
když tich v dálce první hrom.
Ó, sny Vesny! Ó, sny krásy!
Šťastna byla's v mžiku tom!

☆ ☆ ☆

VODNÍK.

V barokním, řezaném rámci
Schwaigrův hastrman
se v protějším zrcadle shlíží . . .
Ne víc malován,
jak živ by, šklebný se blíží,
ten vodstva pofouchlý pán.

V mou práci dívá se, chechtá,
mate verš i rým,
jak měl by za lubem cosi,
jak by tkal kýs šprým . . .
„Vlez, hastroši, do rákosí!“
sám k sobě to do vousů dím . . .

A sotva že jsem to šeptnul,
k zrcadlu výš vzhléd',
vlas zlatý, úsměv, tvář sladká,
višně zralé, ret —
což není to ku písni látka? —
mi vodníka zastřely hned.

On jistě, vím, na schodech tušil
myšky tichý krok,

že v zrcadle smál se tak blaze!
jak by do svých ok
nejkrasší dívku strh' s hráze
ve zpěněný peřeji tok . . .

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ KAŠPARA HAUZERA.

Okolo štěstí šlo,
já držel je za šat již.
— Kdož ví, snad bylo zlo? —
Mihlo se jako myš
a je to tam —
Já pouze trpkost mám.

Jdi si, ty, nádherné,
já nechci tě víc znát,
jsi zrádné, nevěrné,
líp, aby spral tě kat!
Buď si to tam! —
Jak vždy, si zazpívám!

☆ ☆ ☆

MY CESTUJEME S BOHEM.

Na staré sny vzpomínám zas,
to barev, zjevů vichřice,
a hlava má je těžký klas
v magickém světle měsíce.
Dost humoru a více hrůz,
leč nad vším vládne starý vůz,
kejklíře vůz.

Den klonil k západu se již,
když do vesnice naší vjel,
kůň jeden velkou táhl tíž
a únavou se celý chvěl.
Pod kůlnu krčmy zatažen —
A brzy panstvo vyšlo ven,
ba, vyšlo ven.

Vsí hřímal buben za chvíli
a mládeže již nastal shon,
vždyť, jak se večer nachýlí
a „Zdráva's buď!“ odklinká zvon,
se začne s pimprlaty hrát.
Kdo na vstupné by chtěl se ptát?
Dej, co chceš dát!

S vesnickou tenkrát mládeží,
jsem v první řadě dětí stál
a hleděl, jak se v soutěži
rval s Kašpárkem pan principál.
Jak v posled Fausta sebral ďas,
v smích dětí vpad', až dům se třás,
Mefistův bas.

Já na dvůr vyšel mezi tím,
vůz tměl se v stínu kolny skryt,
mne lákal blíž, Bůh sám ví, čím,
já musel blíže k němu jít:
V okénku malém svíčky zář
a nad ní dětská, útlá tvář,
tak sladká tvář!

Já postřeh' stůl i postýlku
a v rohu jizby kamínka
a bílou viděl košilku
jí zvolna sjeti s ramínka.
Čtla v jakés knize, nevzhlédla,
tak smutná byla, pobledlá,
tak pobledlá!

A v duši mou pad' celý svět
mně neznámý až posavad,
nad vozu dveřmi tu jsem čet',
kam z okna mdlý se reflex klad':
„My cestujeme s Bohem". Tmou
to plálo zlatou literou,
v noc plálo mou.

V tom principálův drsný hlas
mne vytrh' náhle z dětských snů,

do krčmy já se vrátil zas,
však v obzor dlouhých příštích dnů
se podivný vryl nápis ten.
Můj bouřil klid, můj plašil sen.
Ó, divný sen!

To leta již, ba, skoro věk.
Však v snu zřím kejklířský zas vůz,
v něm dívčí tváře profilek,
pln stesku, smutku, mdloby, hrůz . . .
Ach, dítě! Čísti v žití tvém!
Co všecko chcem', kam všichni jdem',
jak vše je snem!

☆ ☆ ☆

HLAS.

V každém srdci zpívá hlas
jásavý i varující:
Chvíli ztichne — zazní zas
v mraku dne i při měsíci.

Snadno jest, ho přeslechnout,
lehko, vyhnout se mu snadně,
vždy jej slyšíš v srdci dout
nebo šepotat až na dně.

Říkali mu: Svědomí,
ať si hřměl, či šeptal zticha,
do Věčnosti průlomy
v něm si otvírala Psycha.

Ona, která v nitru tvém
s rozžhatou vždy lampou chodí,
shonem tvým se pachtí, snem,
je ti magnetem i lodí.

Po čase vždy ozve se
věčně svěží, věčně mladá,

stromem žití zatřese,
zda z něj plod či listí padá,

A to je ten tichý hlas,
zpívající v srdci vezdy,
v bouře tmu i v jitra jas
blednoucí jak tiché hvězdy;

Práva hlas i dobroty
vlídné, sdílné ke každému,
chléb, jenž sytí životy,
zdroj, jenž dává sílu všemu;
Z ranního ti zvonu zní,
z drozda písně v jarní trávě,
ať se smráká, ať se tmí,
ukazuje k Slunce slávě.

V tobě Psyche živa jest
s celým Kosmem bratří tebe . . .
než v sled halí tě v plášť hvězd
celé, otevřené nebe!

☆ ☆ ☆

ROZVAHA.

Dnes cítím: v ženě jest více
než pouhý těla tvar,
než vášní divoká lvice,
než očí mystický žár.

Dnes duše víc mi z nich poví
než jindy souzvuk těl,
dnes nesved' bych hýřiti slovy,
kde citem jsem se chvěl!

A jak zřím úsměv jich dětský,
kol mne jak mihnou se v dál,
já v duchu bych odprosil všecky,
jež byl bych svými rád zval!

☆ ☆ ☆

STESK.

Ó krásné, minulé dny!
Ó jasné, splynulé sny!
vše mizí v dálku, mizí, mizí, mizí . . .
jen hudba vzdálených ech,
jíž dosti jsi cizí,
se ozývá z nitra těch všech
Zpívajícími prameny!
A z těch jen duše živa jest,
z těch pouze sílu pije,
jak oko chytlo se vzdálených hvězd
ztracené harmonie,
dnes dítě a kmet po letech.
Ó krásné, minulé dny!
Ó jasné, splynulé sny!

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Magnolií hrdé květy
prvním slunce paprskem
v zářném lesku přes noc pukly,
dýchly — až se třásla zem.

Magnolií hrdé květy
v záhon parku svítí všem,
jak by děly: Srdce lidské,
ze mne si tu příklad vem!

Fialka se stydí ještě,
bledule sní pod sněhem,
já jen hořím, otvírám se,
voním, dýchám: Láska jsem!

☆ ☆ ☆

MADRIGAL.

Skoro jako malá žínka,
ale právě děcka půl,
empir řek' bych, Kolumbinka . . .
panenka na psací stůl!

Co je malé, milé bývá . . .
Ušetř mi tu hříčku slov!
Sladce malý slavík zpívá
do skuhrání velkých sov.

Příroda to všecko snese,
člověk má si vybírat?
Nevím — ruka má se třese,
takou něhu rozbírat!

Musmé v Žaponsku by byla
žena půl a dítě půl,
jako z porcelánu bílá,
panenka na psací stůl!

☆ ☆ ☆

CESTOU.

Kaskadami planých růží,
mákem vlčím hřímal vlak,
nad ním — až se dech mi úží —
skřivan tryskl do oblak!

Divý byl to let a smělý! . . .
vlak a ptáče — o závod . . .
vlak spěl v dálku křídlem střely,
a pták v mraku pouhý bod.

Není-li v tom jejich vzruchu
symbol žití rozluštěn?
Nezní ptačí zpěv v tvém uchu
bouří vlaku přehlušen?

Ale ptáče dále zpívá
tužby své i radosti
a můj duch skrz obé dívá
se až v klín Tvůj — Věčnosti!

☆ ☆ ☆

KRŮPĚJ.

Že na dně srdce leží
ni krůpěj soucitu,
má duše vždy je svěží,
jak úsměv blankytu.

Tou krůpějí se jednou
můj schladí vznět i žár,
že květy hlavu zvednou,
kde byl by suchopár.

Je snad to poesie?
Či pouze dobrota?
Já nevím, jas však lije
v stín mého života.

A v duši svěžest, vůni,
že mezi oběma
jak leknín v horské tůni
se houpá duše má.

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ O MÉ RADOSTI.

Světlo v duši mé . . .
Jak by z hlubin vod
hlubokých a zatemnělých,
kmital zlatý bod.

Jestli, Bože můj,
hvězda spadla tam,
byla to má radost zlatá!
Víš to nejlíp sám!

Teď odtamtud plá,
stíhám její kmit . . .
Proč jen musila tak záhy
pro vždy za své vzít?

Teď jest pod vodou,
kmitá slabě z ní,
jen má duše, jen má duše
mluví s ní a sní:

„Dcero, dceruško,
kam's to spadla mi?

Že já tebe nedostoupím
vzdechy, slzami?

Ptáčku rajských niv,
dítě božských snů!
Že já v marné touze nyní
ruce k Tobě pnu!

Ztratila jsem tě,
sama nevím, proč,
a kmen žití mého hlodá
bol, zlý červotoč.

Ztratila jsem tě,
nevrátíš se již,
a ta hlava a to srdce
stále větší tíž!

Kdybys chtěla zpět
z těchto temných vod,
s živly bych se pustila v boj,
s běsy o závod!

Musila bys vzplát
znovu sluníčkem,
prozářit můj obzor celý,
zpívat slavíčkem!

Tlouci křepelkou,
jásat a si hrát,
bych se mohla aspoň jednou
zas od srdce smát!

Ale mrtvá jsi
v stínu mrtvých vod,
radosti má, jsi jen zlatý
v moři temna bod!“

ÚZKOST.

Z hlubiny se úzkost noří,
chodí v srdci po špičkách,
snů všech zlaté zámky boří,
ráje mění v pouští prach,
paní zlá to v černé říze,
strnulá a vyzáblá,
na vše hledí plaše, cize,
hledí — síla ochabla.
A co, když svou vztáhne dlaň
vyhublou a kostnatou,
jak bys patřil v prázdnou pláň,
sněhem celou zavátou . . .

Zřel jsem okno — samé kvítí:
myrtu, zvonky, řeřichu . . .
za nimi však jaké žití!
Se vzdechem a potichu
lidé za tím oknem žili,
v tvářích ztrnutí a děs,
možná dost, že zítra zšílí . . .
Paní Úzkost právě dnes
za obrazy sedla tam,

hledí ze všech zrcadel,
a ty květy jsou jen rám,
obraz však jest děs a žel.

Kdy již dvéře otevrou se?
Vrzlo okno . . . skříplo cos,
jizbou samé stíny strou se,
po chodbě se šourá kdos.
Na mdlé skráni pot se stírá,
srdce bouřněji se vzpne,
záclonu kdos v řasy sbírá,
za tapetou se cos hne.
Paní Úzkost jizbou šla . . .
Slyšíš z parku skřeky vran?
Civí na tě vychrtlá
okem tupým dokořán.

A ty čekáš, čekáš, čekáš . . .
vteřiny jdou jako hmyz . . .
vlastního se stínu lekáš,
v bledé tváři strachu rys.
„Jak to skončí?" ret se chvěje,
kýs hřeb tobě v skráni tkví,
satan se z všech koutů směje
drsným šklebem zoufalství.
Pevně jako muž chceš vzpláti,
střásti ten cit s pošklebou;
darmo, paní Úzkost státi
vidíš před i za sebou!

☆ ☆ ☆

ÚTĚCHA.

Tak se mnohé rozedmívá
dosti pozdě v životě,
pozdě láska v srdci zpívá,
ta, která se nejhloub skrývá,
nejvíc jásá v samotě!

Bože, tento borek malý
zřel jsem růsti — dnes je hvozd!
Bořˇ či buduj ideály,
ať již padly, výš se vzpjaly,
snil jsi o nich — měj v tom dost!

Před lety stráň holá byla,
za pár let zde, jaký květ!
až i kopretina bílá
v krvavý se jetel skryla,
nad nějž smrčin kývá snět.

Jdeš a šeptneš si: Jak stárnem'!
Co zde po nás najde syn?
V shonu všedním, v žití parném,
v boji stálém a vždy marném
padne v čelo, v srdce stín.

Budiž! — Nemúž' se víc státi.
Tvým byl přece jitra vděk,
moh' jsi kvést a směl jsi zráti.
věř, víc nelze ani dáti,
to buď laur tvůj i tvůj lék!

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Že by se duše moje
jediným dechem Tvým
na výsost rozepěla —
to dobře vím.

Že všecko, co mne trápí,
by rozpadlo se v dým
pod září tvojích očí —
to dobře vím.

Že's bytosti mé celé
nejhlubším tajemstvím,
mne držíš v útlé dlani —
to dobře vím.

Rád za vše děkoval bych,
jen Sama pověz, čím?
A zda jsem tebe hoden —
zda to jen vím?

☆ ☆ ☆

SVĚTLUŠKY POD SVOJANOVEM.

Svatojanských mušek rej
šlehl mi až v obličej,
když jsem letní nocí dlouhou,
se svou bolestí a touhou
noci ve tvář zřel,
v dálku odjížděl.

Světelné vy atomy,
kmitající pod stromy,
září věčného jste světla,
kde zlá moc, jež by ho zhnětla?
Ztají ono v sled
ve vás lesk i vznět.

Vy jste známky života,
jenž kol vře a klokotá,
nevíte, jak jsem vás zdravil,
div se cestou nezastavil
vida, jak váš jas
v travinách se třás.

Bludná hvězda nahoře,
plesný rej váš v oboře

sesterská jest jedna záře,
svatý odlesk boží tváře,
jenž se, byť i mdlý,
ve všem zrcadlí.

Duch můj, chabá páperka,
jako vy, nic, jiskérka,
ale jak vy, hárá, plane,
ať si v jas či do tmy kane,
ať si v sladkých snech
hraje ve stínech.

Nuž, dál, sestry zářivé,
kruhy svoje vířivé
splítejte kol mého vozu
tichou nocí, ve hlomozu
co zní v spící dol
rachot mojich kol.

Cítě s vámi příbuznost,
plachý, jak vy země host,
jedno vím, že, kam se řítím,
ze všech sil všem do tmy svítím,
sobě, bratřím svým,
nechť sklán zoufalstvím.

Tak váš hravý, měkký svit
zladil na souzvuk můj cit,
divně se cos v srdci hnulo,
jak bouř letní pominulo,
jedu tich a blah
v spících olšinách . . .

☆ ☆ ☆

VENKOVSKÉMU GENIU.

Že genius je v tobě, vím,
ba, přesvědčen jsem o tom cele,
vždyť skoro každodenně zřím,
jak biješ o své pruty ztmělé.

Jak denně vzlétáš nadarmo,
jak tmou tvůj rozum vždy se kmitá,
leč tupá všednost pod jarmo
jak neúprosně tebe chytá.

Máš silnou vůli letět výš,
však předsudek tě záhy sráží,
tak hořkne tobě žití číš,
vše raní tě a málo blaží.

Tvůj vtip se bleskem klikatí,
však paradox tvůj letí za ním,
a jeden mžik ti pohatí,
co mohlo býti plápoláním.

Dnes jako kniha hovoříš,
ba, moh' bys býti apoštolem,
leč při všem duchu živoříš
nad chudoby své schýlen stolem.

Jak nevíš, mně tě líto jest,
že v tupé živ jsi všední práci.
Óh, co nám takých, jak ty, hvězd
se utýrá a do tmy ztrácí!

Ba, hluboký mne jímá žal
a všetečně se musím ptáti,
když v hmotu genia Bůh spjal,
proč nedopřál mu vzplápolati?

ŠIBEŇÁK.

Za městem vršek malý
a táhlý, ze všech stran
jest zakrsalým borkem
dokola obehnán.

Nahoře nízká skalka,
pár kroků stranou níž
dvě staré, husté lípy
a mezi nimi kříž.

A vršek ten i skalka,
zří z daleka je zrak,
až dosud v ústech lidu
jsou zvány Šibeňák.

Za starých, dobrých časů,
kdy věk byl krvavý,
na tomto pustém vršku
se děly popravy.

Pod skalku mezi lípy,
byl vinník předveden,
modlitby vykonány,
prut nad ním rozlomen.

Pak výš to táhlo k skalce,
kde městu tváří v tvář
pil odsouzenec v posled
vzduch, blankyt, slunce zář! —

Dnes slunný den a krásný,
ve trávě ležím sám,
a starých, dobrých časů
a poprav vzpomínám.

Jak ve Máchově básni
zřím, kterak z města bran
se béře průvod k vršku,
jenž borkem obehnán.

Dnes ticho svaté kolem,
v dál klidně těká zrak
a idyllou je skoro
ten smutný Šibeňák.

Zde hustá voní tráva,
slzičkou rdí se mez,
a z vrbin svlačec vstává
i purpurový slez.

V tvář metlice mne tlukou,
v nich dvou motýlů shon
mi lásku připomíná,
co čmela dutý tón

Zní ironie notou . . .
Jak chví se metlice!
a jak se pestří v poli
žen v práci směsice!

I vzhlížím k Spasiteli,
jenž oddaně a tich
se dívá k městu dolů
a v dálku po polích.

A dím: „Kéž všecko v světě,
jak zde Tvůj luští kříž,
vždyť svět Šibeňák celý
a hroznější jest — víš!

Kéž sletí všady mír Tvůj,
jak těchto do strání,
jen ruch a štěstí práce
při lásky žehnání!

Pak omládne svět celý,
dnes bouří štvaný vrak,
do zlatých klasů ztajen
jak tento šibeňák! . . .

☆ ☆ ☆

MÁLO.

Těch básní bude málo,
jež budu ještě psát;
neb vším již srdce vzplálo,
vše rvalo je i dralo,
mdlý jsem — a půjdu spat.

I já byl drsný borec,
i já se uměl rvát,
však tichý bude konec,
mdlý jsem — a půjdu spat.

Ba, víc či méně zčeřil
kol peřeje můj chvat,
já v dobro, krásu věřil —
v té víře půjdu spat.

Co může mne lákat ještě?
Ó, kouzlo ženských vnad!
Ó, ranních květů deště!
Teď vhod jste mi — jdu spat!

Dnes ovšem den jest krásný,
Máj stojí u mých vrat,

vzduch víno čistý, jasný,
zpěv ptačí ze zahrad
mi nedovolí spat.

Však cítí bouře příští
duch divnou tuchou jat,
sám zbudu na bojišti,
jak žil, sám půjdu spat.

Tak bude básní málo,
jež budu ještě psát,
neb vším již srdce vzplálo,
vše rvalo je, vše dralo,
je čas již, aby spalo,
mdlý jsem a půjdu spat!

KARDINÁL LAVIGERIE.

Příteli Dru. Frant. Volfovi.

Pan kardinál Lavigerie,
to byl slavný kardinál,
památku on nejkrásnější
zanechal;
světu památku a sobě
pomník skvostný postavil.
Kardinál spí dávno v hrobě —
Tak rád bych jej pozdravil!

Na Sahary samé poušti
vypěstil on oheň rev,
který lidstvu uštvanému
do všech cév
rozkoš vlévá, radost sladkou,
vše, oč život připravil,
básnických co snů jest matkou —
Tak rád bych jej pozdravil!

Pan kardinál Lavigerie
bezpočetným černoškům,

přines víry svaté světlo,
křest i um,
z divochů nadělal lidí,
z tmy je k světlu vybavil,
boží ráj snad za to vidí —
Tak rád bych jej pozdravil!

Ale pro to víno svoje,
které pěstil a pil rád,
opravdu by měl být svatým
desetkrát!
Zaslouží, zvlášť stánek stranou
aby mu Pán upravil,
s věčnou jeho vína manou . . .
Tam bych rád jej pozdravil!

☆ ☆ ☆

SVÉ VNUČCE.

To všecko přejde, jak tu leží:
ta obrázková knížek směs,
ten kůň, jenž natažen sám běží,
se srstí beránek i pes.

Ty panenky vše rozcuchané
i odřený a splasklý míč,
to nádobíčko rozlámané
a s harmonikou trubka, bič.

Je toho skoro truhlík celý
a plný pestré veteše,
a denně zas tvůj krůček bdělý,
sem stáčí se k tvé potěše.

A všecko každým dnem zas baví
v té neúmorné svěžesti,
již obnovují mladost, zdraví,
tkajíce přelud o štěstí.

A tak ti život denně splývá,
půl pohádka jest a půl sen,

vždy dojat zrak se k tobě dívá,
a den ti plyne jako den.

Tak stejně jako tvojí matce,
kdy rovněž tak jsem nad ní stál,
od svojí ustávaje práce,
v jho jejíž zlý mne osud spjal.

Tak vidím, jak se všecko vrací,
jak první květy na větvích,
jak na počátku jara ptáci,
jak v podjesení první sníh.

Jak vše zde bylo by již všední,
jak verš, jejž říkám z paměti,
svět, žalář byl by, kde se nední,
bez něžné lásky k dítěti.

Jak z všeho, co jsme vydobili,
svým uměním i odvahou,
ve napjetí až krajní síly,
ať hravě již, ať námahou,

By náhle pozbylo své ceny
a nezjasnilo chmury čel,
kdyby se nad tím vytoužený
tvůj, dítě, úsměv nevznášel!

Tož vraceje se k svojí práci,
již ten tvůj úsměv vyzlatil,
se modlím s tichou resignací,
by stejným Bůh ti odplatil!

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Květiny, to jsou kalíšky,
a měsíc chodí z nich pít;
květina za ním chce do výšky,
žel, nemůže hnout se a jít.

Čekati musí celý den
a někdy dva nebo tři,
než měsíc z mraku nachýlen,
dno její postříbří.

Velkého měsíc dělává
a květy touhou pak mrou,
mnohá noc přijde mlhavá,
svou měsíc než začne s hrou.

Ký div, když z rána odchází
sám podivně roztoužen, bled,
že chvěje se v sladké nesnázi
ve slzách každičký kvet.

☆ ☆ ☆

PÍSEŇ.

Hřej, sluníčko, mi do duše,
jak hřálos' před lety,
kdy snil jsem v děcka předtuše,
že jsem kus poety!

Šel bez trudu jsem krajem kol,
mně pohádkou byl svět,
a zázrakem byl trávy stvol
a rozkoší byl květ!

Což dál, když cestou svou jsem spěl
a potkal dívčinu
a líčka nach, vlas tmavý zřel
a rty jak malinu:

Já mnil, svět celý patří mi,
vše jeho končiny.
Za pod brvami zlatými
ten pohled jediný!

Kam všecko se to podělo,
ten vzruch a vznět a cit?

List žlutý pad' mi na čelo,
a břemenem jest žít!

A jenom dálnou ozvénou,
když ty mi slunko pláš,
zas cítím tužbu plamennou
kvést, vznést se k nebi až!

A je to krátký z číše lok,
a je to pouhý mžik,
však slunce! — pár to zrodí slok,
a za tu chvilku — dík!

☆ ☆ ☆

OBSAH.

Str.

Korálové ostrovy 5
Duch písní přišel ke mně 9
Domus mundus 11
Láska Tizianova 13
Mé jaro 15
Všední život 16
Píseň 17
Cestou revírem pod Hazenburkem 18
Odpověď 20
Marno! 21
Verše 22
Paní Anii Vivanti a její dcerušce Vivianě 24
Moudrost 25
Dvě hvězdy 26
Oddech 27
Zeď 28
V podletí 29
Dvě sochy 31
Na hřbitově v T 32
Rozloučení 33
Máje v kostele 34
Sonet blouznivé noci 36
Třtina 37
Pár dobrých slov 38
Žít! 39
Jarní 40
Podzimní motiv 41
S knihou básní Petrarcových 42
Sloky 43
Na moři 44
Impromptu 45
Óda hellénským mythům 46

Str.
Klášter 48
Síla vzpomínky 49
Finale 51
Maska smrti 52
Viaticum 54
Tkalci 57
Pes 59
Večer doma 61
Staré ženy 63
Píseň 65
Ztracené sloky 67
Jiné sloky 69
Madrigal svatební 70
Den a noc 72
Píseň 74
Jiná píseň 75
Píseň prvního sněhu 76
Sic vos non vobis 78
Píseň 79
Vodník 81
Píseň Kašpara Hauzera 83
My cestujeme s Bohem 84
Hlas 87
Rozvaha 89
Stesk 90
Píseň 91
Madrigal 92
Cestou 93
Krůpěj 94
Píseň o mé radosti 95
Úzkost 98
Útěcha 100
Píseň 102
Světlušky pod Svojanovem 103
Venkovskému geniu 105
Šibeňák 107
Málo 110
Kardinál Lavigerie 112
Své vnučce 114
Píseň 116
Píseň 117

☆

PG
5038
F8A17
1895
díl 61

Frida, Emil Bohuslav
Souborné vydání básnických spisů

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

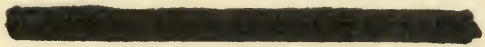

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

KARLA PAPELETYI

LOTTO

V PRAZE